

Slutrapport- Vattendirektivet Lantbrukstillsyn

Innehållsförteckning

1. Bakgrund	2
2. Projektgrupp	2
3. Mål	3
3.1. Projektmål	3
3.2. Effektmål	3
3.3. Måluppfyllnad	3
4. Avgränsningar	3
5. Aktivitets- och tidsplan	4
6. Resultat av aktiviteter	4
6.1. Samarbete med centrala myndigheter	4
6.2. Utbildning	5
6.3. Fosforverktyg	5
6.4. Gemensamt bedömningsunderlag	5
6.5. Tillsynsbesök.....	6
6.6. Tillsynsstrategi	7
7. Slutsats	8
Bilaga 1. Gemensamt bedömningsunderlag	10
Bilaga 2. Brev till lantbrukare samt förslag på åtgärder	14
Bilaga 3. Tillsynsstrategi	24
Bilaga 4. Förklaring av vattenvårdsplan	26

1. Bakgrund

Många vattenförekomster mår idag inte bra då de är påverkade av för höga näringsämneshalter. Enligt EU:s vattendirektiv ska alla vattendrag som omfattas av direktivet uppnå "God ekologisk status" senast år 2021. För vattenförekomster i jordbrukslandskapet innebär det att halterna av näringsämnen måste minska drastiskt. Kommunen har ett ansvar att se till att tillräckliga åtgärder vidtas för att uppnå målen. Inom ramen för Miljösamverkan Halland har Miljö- och hälsoskyddskontoren i Kungsbacka, Varberg, Falkenberg, Halmstad och Laholms kommun arbetat i projektet Vattendirektivet lantbrukstillsyn för att öka kunskap och samsyn hos miljö- och hälsoskyddsinspektörer och lantbrukare kring skäligen åtgärder för att minska mängden näringsämnen till vattenförekomsterna. Detta ska leda till en förbättrad status av vattenförekomster i Halland.

Inom projektet *Metodutveckling för åtgärdande av övergödningsproblem inom vattenförekomster med sämre än god status* har ett verktyg tagits fram av ekologgruppen för riskkartering av fosforförluster via ytavrinning, det så kallade Fosforverktyget. Verktyget har använts under detta projekt för att skapa erfarenhetsutbyte inom tillsyn med fosforverktyget. Man har också anordnat och deltagit i utbildningar om bland annat fosforverktyget och gödselstrategier samt tagit fram material för att skapa samsyn inom lantbrukstillsyn.

2. Projektgrupp

Samtliga har deltagit i projektet:

Annika Olsson, Kungsbacka
Lisa Carlsson, Kungsbacka
Hanna Karlsson, Kungsbacka
Louise Adolphsson, Varberg
Karl-Inge Johansson, Varberg
Emy Ekholm, Falkenberg/Halmstad
Rune Liljenberg, Halmstad
Ingvar Wihlborn, Laholm
Solveig Ahlbin Berg, Länsstyrelsen Halland
Teres Gustavsson, Projektledare
Andrea Teran Öman, Projektledare

3. Mål

3.1. Projektmål

Projektmål

Målet med projektet är att anordna tre utbildningstillfällen, ta fram gemensamma bedömningsgrunder och tillsynsplan samt bedriva tillsyn med Ekologgruppens "fosforverktyg".

3.2. Effektmål

Effektmål

Effektmålet är att förbättra statusen i vattenförekomster i Halland samt öka lantbrukarnas hushållning med gödselmedel, genom ökad kunskap och samsyn hos miljö- och hälsoskyddsinspektörer och lantbrukare kring skäliga åtgärder för att minska mängden näringsämnen till vattendragen.

3.3. Måluppfyllnad

Projektet har i stort sett uppnått projektmålet. Man har haft tre utbildningstillfällen, tagit fram gemensamma bedömningsgrunder och tillsynsplan samt gjort tillsynsbesök med fosforverktyget. Tillsynsbesök med fosforverktyget har dock endast gjorts av två kommuner.

Effektmålet är något svårare att mäta i dagsläget. Tanken är att kommunerna efter projektet själva ska arbeta vidare med tillsynen och fosforverktyget, på sikt ska detta leda till minskade mängder näringsämnen till vattenförekomster. En senare uppföljning av projektets effekt behövs därför för att mäta måluppfyllnad av effektmål.

4. Avgränsningar

Projektet har inriktat sig främst på att minska näringsämnet fosfor till vattenförekomsterna. Minskning av näringsämnet kväve är en positiv synergieffekt.

5. Aktivitets- och tidsplan

<u>Aktiviteter</u>	<u>Planerat</u>	<u>Utfört</u>
Fråga om inköp av Fosforverktyg	2013-05-24	2013-05-24
Kontakta Ekologgruppen	2013-05-27	2013-05-27
Skrivelse till HaV m.fl. klar	2013-06-15	2013-06-15
Utbildning om Fosforverktyg	2013-06-19	2013-06-19
Upphandling av fosforverktyg klar	2013-08-01	2013-08-01
Förslag åtgärdslista klar	2013-09-20	2013-09-20
Utbildning Växtodling m.m.	2013-09-??	2013-09-26
Utbildning om Cofoten	2013-10-??	2013-10-31
Fosforverktyg klart i alla kommuner	2013-11-01	2013-11-01
Tillsyn start	2013-11-01	(Endast Varberg och Laholm)
Inventering av lagstöd klar	2013-11-15	2013-11-15
Förslag åtgärdslista med lagstöd klar	2013-11-15	2013-11-15
Projektmöte	2013-12-10	2013-12-10
Förslag Bedömningsgrunder klar	2014-03-14	2014-03-14
Projektmöte	2014-03-27	2014-03-27
Remiss Bedömningsgrunder skickas	2014-04-11	2014-05-13
Förslag Tillsynsstrategi klar	2014-04-18	2014-04-18
Gemensamt bedömningsunderlag klar	2014-06-01	2014-10-10
Tillsynsstrategi klar	2014-06-01	2014-11-14
Tillsyn klar	2014-06-01	(Endast Varberg och Laholm)
Utskick av utvärdering	2014-06-13	2014-11-17
Utvärdering & sammanställning klar	2014-07-01	2014-12-01
Slutrapport klar	2014-08-01	2014-12-31

6. Resultat av aktiviteter

6.1. Samarbete med centrala myndigheter

I Början av projektet skickades en skrivelse till Havs- och vattenmyndigheten, Jordbruksverket och Naturvårdsverket. Syftet med skrivelsen var att projektgruppen ville få en sammanställning över rapporter och projekt som tar upp åtgärder för att minska näringsläckage till vattenförekomster och lagstöd för att kunna ställa krav på dessa åtgärder. Samtidigt påtalades att det finns ett stort behov av tillsynsvägledning inom detta område och att vi gärna ville ha ett samarbete med de centrala myndigheterna under projektiden.

Projektgruppen fick svar från samtliga myndigheter. Det var däremot endast Havs- och vattenmyndigheten som besvarade de medföljande frågorna i skrivelsen samt

Vattendirektivet Lantbruk

Datum
2014-12-18

Diarienummer
RS130141

gav tips på rapporter som tar upp åtgärder för att minska näringsläckage till vattenförekomster.

6.2. Utbildning

Tre utbildningstillfällen har anordnas för inspektörerna med tillsyn på lantbruk, för att de ska kunna ställa skäliga krav på lantbrukarna.

I juni 2013 hölls en informationsträff om Ekologgruppens fosforverktyg i Laholm. Syftet var att handläggarna skulle få se hur fosforverktyget fungerade i verkligheten samt diskutera och ställa frågor om det.

En utbildningsdag om växtodling och gödselstrategier hölls i september 2013. Senare samma år i oktober anordnades även en halvdagsutbildning om tillämpningen av Cofoten.

6.3. Fosforverktyg

Kartor framtagna av Ekologgruppen köptes in till Kungsbacka, Varberg, Falkenberg och Halmstad. Laholm hade redan beställt kartor innan projektets start. Kartorna betalades av respektive kommun. Metodiken och kartorna användes under tillsynsbesöken och kommunerna ska fortsätta använda dessa i tillsynen, med hjälp av de erfarenheter man fått från detta projekt.

6.4. Gemensamt bedömningsunderlag

Benämning av detta underlag byttes från bedömningsgrunder till bedömningsunderlag under projektet. Detta underlag ska bidra till enhetlig tillsyn av lantbruken med avseende på åtgärder för att minska näringsbelastningen i vattenförekomster (se bilaga 1). Bedömningsunderlaget innehåller en åtgärdslista och lagstöd för dessa åtgärder. Dessa åtgärder ska inspektörerna kunna förelägga om i ett beslut. En av åtgärderna i bedömningsunderlaget är att anmälnings- och tillståndspliktiga lantbruk samt de som har > 100 ha i växtföljd ska lämna in en vattenvårdsplan till tillsynsmyndigheten. En förklaring av innehåll i vattenvårdsplan finns i bilaga 4. Bedömningsunderlaget togs fram genom en inventering av åtgärder och lagstöd.

Förslag på åtgärder tillsammans med ett informationsbrev skickas ut till lantbrukaren innan tillsynsbesök (se bilaga 2). Denna åtgärdslista innehåller, förutom de åtgärder som finns med i det gemensamma bedömningsunderlaget, även åtgärder som det inte finns lagstöd för men som lantbrukare frivilligt skulle kunna genomföra. Listan med åtgärder baseras främst på Jordbruksverkets rapport "64 åtgärder inom jordbruket för god vattenstatus" (2008:31).

Vattendirektivet Lantbruk

Datum
2014-12-18

Diarienummer
RS130141

Det gemensamma bedömningsunderlaget skickades på remiss till Havs- och vattenmyndigheten, Jordbruksverket, Naturvårdsverket, Växa Sverige, Lantbrukarnas Riksförbund (LRF). Jordbruksverket, Växa Sverige och LRF gav synpunkter på bedömningsunderlaget i sitt remissvar. Bedömningsunderlaget justerades efter synpunkterna under projektgruppsmöte 2014-10-10. Havs- och vattenmyndigheten och Naturvårdsverket gav inga direkta synpunkter.

6.5. Tillsynsbesök

Tillsynsbesök med fosforverktyget har utförts av Laholms och Varbergs kommun. Syftet med besöken var att medföra utveckling av och erfarenhetsutbyte kring Fosforverktyget. Erfarenheterna diskuterades under projektgruppsmötet 2014-10-10.

I samband med tillsynsbesöken hos lantbrukare har information om fosforverktyget och projektet getts. I bilaga 2 finns två brev, ett som ska skickas innan tillsynsbesöket och ett som ska lämnas vid inspektionen tillsammans med fosforverktyget. Nedan finns närmare beskrivet hur tillsynsbesöken gått till.

6.5.1. Erfarenheter från tillsyn med fosforverktyget

Enligt de projektdeltagare som utförde tillsyn med fosforverktyget under projektet har fosforverktyget lett till en bra diskussion om näringsläckage vid inspektionstillfället. Många lantbrukare är väldigt kunniga inom växtodling och vattenvård och har därför intresserat sig för verktyget och sett möjligheter till att förbättra sig.

I Laholms kommun har miljökontoret besökt cirka 110 lantbruksföretag under ett och ett halvt år. Vid besöken, rutinmässiga tillsynsbesök, har även fosforverktyget presenterats för verksamhetsinnehavaren i form av en karta med riskområdena för yterrosion markerade. Kartan är en utskrift i ortofoto över fastighetens arealer samt närliggande områden där även eventuella dikningsföretag är markerade. Kartan får efter besöket behållas av lantbrukaren.

Kartan har rönt ett stort positivt intresse hos lantbrukarna och samtal har förts om vilka områden som är tänkbara riskområden för yterrosion till vattendrag. Lantbrukarna har också kunskap om var ytterligare täckdiken och ytvattenbrunnar finns belägna på fastigheten och i dess närhet. Detta är av stor betydelse då jordpartiklar eventuellt kan spolras in i dikningssystemen via ytvattenbrunnarna och på så vis få en direkt transport till de vattendrag där dikningssystemet mynnar. Samtal har också förts om olika förebyggande åtgärder allt ifrån enkla åtgärder såsom vikten av att ha marken, i och i närheten av riskområdena, bevuxen under vinterhalvåret för att på så vis bromsa, sila, transporten av jordpartiklar och på så vis förebygga att

Vattendirektivet Lantbruk

Datum
2014-12-18

Diarienummer
RS130141

dessa hamnar i ett vattendrag, även kvarlämnad stubb kan ha en positiv verkan, till de mest omfattande åtgärderna som t.ex. anlägga dammar som fosforfällor.

I Varbergs kommun har fosforverktyget tillämpats endast vid inspektioner på större lantbruk, B och C-verksamheter (ca. 30 stycken). Lantbrukarna som besökts har generellt haft en bred kunskap och god kännedom om sin miljöpåverkan och är vana vid tillsyn. Fosforverktyget har därför inte medfört någon större effekt hos dessa lantbrukare. Under vissa tillsynsbesök har lantbrukaren visat sig skeptiska till verktyget eftersom de tror att det kommer leda till högre krav.

Varberg besökte främst mjölkgårdar och dessa har mycket vall i sin växtföljd. Vall är ur näringsläckagesynpunkt, vad avser fosforläckage via ytavrinning, en bra gröda då marken är vinterbevuxen och tar upp näring under stor del av året. Därför har många riskzoner hos dessa kunnat bortses eftersom det i praktiken inte föreligger någon större risk för ytavrinning. Varberg har inte observerat någon direkt ytavrinning i fält utifrån vad verktyget visat, men däremot kunnat lokalisera några olämpligt placerade dräneringsbrunnar. Inom flertalet riskzoner ligger också mägerhål, vilket kan innebära att man ska visa särskild hänsyn kring dem vid gödselspridning. De flesta har visat sig positiva till att ha en bevuxen zon runt mägerhål.

Efter tillsynsbesöken ansågs fosforverktyget fungera bra som ett diskussions- och informationsunderlag till lantbrukaren. Varberg ansåg däremot att det är svårt att ställa krav på åtgärder utifrån verktyget. Det har också visat sig att det är svårt att avgöra om detta teoretiskt framtagna verktyg är helt tillämbart i praktiken. Flera av de lantbrukare som besökts har heller inte haft några större riskzoner på sin mark.

Verktyget bör därför snarare tillämpas vid riktad tillsyn kring ett vattendrag. Då kan man fokusera på dem som har stora riskzoner i direkt anslutning till vattendraget, eftersom dessa är enklast att förklara och åtgärda med hjälp av skyddszoner. Man får då besöka även mindre gårdar som inte eller sällan har regelbunden tillsyn, diskussionen kan på så vis bli annorlunda.

6.6. Tillsynsstrategi

Under projektet byttes namnet från tillsynsplan till tillsynsstrategi. Denna strategi har utarbetas för att få en enhetlig tillsyn av lantbruken med avseende på åtgärder för att minska näringsbelastningen i vattenförekomster. Tillsynsstrategin innehåller bland annat:

1. Fosforverktyget används i all jordbrukstillsyn

Vattendirektivet Lantbruk

Datum
2014-12-18

Diarienummer
RS130141

2. Ska gälla alla C-verksamheter i områden för vattenförekomster som inte uppfyller god status, dvs. nya förelägganden skrivs. Görs vid ordinarie tillsyn.
3. Vid anmälningsärenden (ej mindre ändring) även i områden med god status.
4. B-verksamheter, kompletterande föreläggande om vattenvårdsplan. Görs vid ordinarie tillsyn.
5. Utskick till en vattenförekomst i taget. Planeras in i tillsynsplanen för 2015 och framåt
6. Planera för kontroll av att krav i förelägganden följs.

Hela tillsynsstrategin finns i bilaga 3.

7. Slutsats

Projektdeltagarna var överlag nöjda över resultat av projektet. Genom fosforverktyget har handläggarna en ny diskussionspunkt att utgå från vid inspektionerna som kan ge en större dialog om näringsläckage. Erfarenheter från tillsyn med fosforverktyget har visat att samtal har förts om olika förebyggande åtgärder, både enkla och mer omfattade.

Det gemensamma bedömningsunderlaget kommer att vara ett bra stöd när kommunerna gör tillsyn och behöver förelägga om åtgärder. Projektdeltagarna har också tagit del av och samlat en stor mängd rättspraxis att luta sig på vid förelägganden. Alla projektdeltagare är dock inte lika säkra på hur rimligt det är att ställa krav utifrån alla punkter i bedömningsunderlaget.

Trots att kommunerna inte alltid är överens om hur de ska driva frågan tycker projektdeltagarna att en ökad samsyn skett och man har kunnat diskutera svåra frågeställningar och dela med sig av erfarenheter genom projektet. De ser också olika ut i olika kommuner, vissa har inte lika många gårdar där bedömningsunderlaget och fosforverktyget kan tillämpas.

Det är svårt att veta om projektet kommer leda till minskade näringsläckage och en förbättring av statusen på vattenförekomster i Halland. Ökad kunskap och ökat intresse för ämnet innebär däremot att lantbrukaren tänker över sin verksamhet bättre, gör egna riskbedömningar och kan vidta vissa åtgärder som denne inte hade gjort annars.

Vattendirektivet Lantbruk

Datum
2014-12-18

Diarienummer
RS130141

Frågan som behandlats under detta projekt är svårhanterlig trots detta har man fått fram konkret tillsynsmaterial som kan användas vid tillsynen. Få kommuner har påbörjat tillsynen med fosforverktyget och bedömningsmaterialet och tanken är att alla kommuner i fortsättningen ska använda sig av material från detta projekt i sin framtida tillsyn. Inspektörerna inom lantbruk träffas kontinuerligt under länsträffar, där ska kommunernas erfarenheter av tillsynen tas upp. Vidare utveckling och erfarenhetsutbyte av detta material ska därmed göras löpande på dessa träffar.

Bilaga 1. Gemensamt bedömningsunderlag

Krav och lagstöd för åtgärder för att minska näringsläckage från lantbruk inom avrinningsområden där vattenförekomsten inte uppnår ”god ekologisk status”

Åtgärd för att minska näringsläckage	Förklaring	Lagstöd, hänvisning och rättspraxis	Förslag på formulering av försiktighetsmått
Vegetationstäckte, ”grön mark” höst och vår, t.ex. fånggrödor.	<i>Krav på minst 70 % fånggröda eller efterföljande höstsådd i majs och efter potatis skördad före den 1 oktober.</i>	2 kap 3§ MB MMD M 747-12 tillståndsärende mjölkproduktion, Hallands län, krav på att hela arealen av fodermajs ska ha insådd av fånggröda eller annan likvärdig lösning som kan godkännas av tillsynsmyndigheten.	Två olika skyddsåtgärder: Minst 70 % av arealen med majs ska ha insådd av fånggröda, efterföljande höstsådd eller annan likvärdig lösning som kan godkännas av tillsynsmyndigheten. Minst 70 % av arealen med tidig potatis (som skördas före 1 oktober) ska ha insådd av fånggröda, efterföljande höstsådd eller annan likvärdig lösning som kan godkännas av tillsynsmyndigheten.
Spridningsfria zoner längs vattendrag.	<i>6 m. bevuxen, spridningsfri zon intill vattendrag.</i>	2 kap 3§ MB MMD M 1921-12, tillståndsärende mjölkkor och biogas, Hallands län, krav på ständigt bevuxen, spridningsfri zon om minst 6 m.	Risken för förorening av diken och vattendrag vid spridning av gödsel och bekämpningsmedel ska minimeras. Intill öppna diken, vattendrag och sjöar ska en ständigt bevuxen zon lämnas fri från spridning. Zonens bredd ska anpassas efter risken för ytavrinning från fältet men får inte vara mindre än sex meter. Zonen får brytas och förnyas en gång i växtföljden, dock högst en gång per fem år.

MILJÖSAMVERKAN HALLAND

Zoner till skydd mot ytavrinning.	<i>6 m. bevuxen zon intill partier som utpekats som känsliga (t.ex. enligt fosforverktyg, kan vara i svackor, vid dräneringsbrunnar m.m.).</i>	2 kap 3§ MB	Risken för förorening av diken och vattendrag via ytavrinning av jordpartiklar ska minimeras. Ständigt bevuxna zoner för att begränsa ytavrinningen av jordpartiklar ska anläggas där dokumenterad risk för ytavrinning finns, oberoende av närhet till vattendrag eller andra vattenförande objekt. Zonens bredd ska anpassas efter risken för ytavrinning men får inte vara mindre än sex meter. Zonen får brytas och förnyas en gång i växtföljden, dock högst en gång per fem år.
Regelbunden markkartering, var 10e år.	<i>Gödsling skall anpassas efter jordens näringsinnehåll och grödans fosforbehov. Kravet gäller alla som brukar mer än 10 ha och inte enbart har vall/bete. Krav på markkartering gäller inte för skiften som endast tillfälligt (kortare tid än tre år) finns i lantbrukarens växtföljd.</i>	2 kap 3§ MB, Allmänna råd till 2 kap 3§ MB (SJVFS 2004:62 sid 9) MÖD M 8065-09, tillståndsärende slaktkyckling, Kalmar län, anser att markkartering vart 10e år räcker, ej var 7e som Lst skrivit i villkoret. Yttrande från JBV i ärendet. MÖD M 8945-08, tillståndsärende svinproduktion, Skåne län, anser också att 10 år (inte 7) räcker för markkartering. Detsamma i MD M 1130-09, Blekinge län. Finns också fler exempel på att kommuner förelagt vid vite att genomföra markkartering och fått rätt.	Markkartering av all spridningsareal på åker som brukas av företaget ska ske minst en gång vart tionde år.
Undvika fosforgödsling på jordar med höga fosfortal.	<i>Spridning av stallgödsel eller andra organiska gödselmedel tillåts ej på P_{AL} V klassad mark och på P_{AL} IVb klassad mark får bara så mycket fosfor tillföras som förs bort med grödan. För ekologiska gårdar bedöms behovet av fosforgödsling på marker med höga P_{AL} i det enskilda fallet. Vid användning av precisionsspridning av gödsel kan fosforgödsling tillåtas på P_{AL} V</i>	2 kap 3§ MB, Allmänna råd till 2 kap 3§ MB (SJVFS 2004:62 sid 9) MMD M349-13, tillståndsärende äggproduktion, Hallands län, förbud mot spridning av höns gödsel på P _{AL} V mark och bara tillförsel av sådan mängd som förs bort med grödan på P _{AL} VI mark. Gäller både egen och kontrakterad areal.	Två olika skyddsåtgärder: Stallgödsel och andra organiska gödselmedel får inte spridas på skiften som har halter av lättlöslig fosfor motsvarande fosforklass P-AL V. På arealer med fosforklass P-AL IVb får fosfortillförseln som genomsnitt för en femårsperiod högst motsvara bortförseln med skörden. Bestämning av ett skiftes fosforklass ska göras som ett medelvärde över skiftet.

MILJÖSAMVERKAN HALLAND

	<i>och P_{AL} IVb klassad mark på de delar av skiftet som har en fosforklass som är lägre än klass P_{AL} V.</i>	MMD M 747-12 tillståndsärende mjölkproduktion, Hallands län, förbud mot spridning av stallgödsel på P _{AL} V klassad mark. MD M 3577-07 och MMD M 771-13 (dock upphävd i MÖD M 6081-13) förbud mot spridning av fosfor på P _{AL} V (och P _{AL} VIB i något fall) klassad mark.	Skiften som i medeltal håller fosforklass P-AL V får inte räknas in i tillgänglig spridningsareal för stallgödsel.
Regelbunden provtagning och analys av flytgödsels växtnäringssinnehåll.	<i>Kväveanalys ska göras årligen och fosforanalys ska göras minst en gång vart tredje år. Det är viktigt att ta förnyad analys på fosfor efter större förändringar av foderstaten eller andra omställningar av produktionen.</i>	2 kap 3§ MB MMD M 1186-11, tillståndsärende svinproduktion och biogas, Hallands län, fastställer Lst villkor på analys av kväve- och fosforinnehåll i rötrest och flytgödsel 2 ggr/år.	Spridning av flytgödsel ska baseras på aktuella analyser av gödsels kväve- och fosforinnehåll. Analys av kväve ska tas årligen, och analys av fosfor ska tas minst en gång vart tredje år. Analyserna ska tas i samband med första spridningen för året.
Undvika gödselspridning under riskperioder (höst, vinter).	<i>Flytgödsel- och handelsgödselspridning tillåts ej till höstsäd under perioden 1 augusti-28 februari. För ekologiska gårdar bedöms behovet av höstgödsling i det enskilda fallet.</i>	2 kap 3§ MB Allmänna råd till 2 kap 3§ MB (SJVFS 2004:62 sid 16) MMÖD M 4122-12 och MMD M 1921-12, tillståndsärenden mjölkkor och biogas, Hallands län. Motiverat att förbjuda höstspridning oavsett jordart till höstsäd (ej vall).	Kvävegödsling till höstsäd med flytgödsel eller handelsgödsel får oavsett jordart inte ske under tiden den 1 augusti - den 28 februari.
Reducera kväve- och fosforgiva.	<i>En enskild giva med stallgödsel får inte överstiga 40 ton/ha.</i>	2 kap 3§ MB	Spridning av stallgödsel får vid varje enskilt spridningstillfälle inte överstiga 40 ton per hektar.
Förbättrad teknik för flytande eller fast gödsel.	<i>Spridning av flytgödsel med spegelspridare tillåts inte för C-verksamheter eller för verksamheter som brukar mer än 100 ha åkermark.</i>	2 kap 3§ MB MMÖD M 4122-12 tillståndsärenden mjölkkor och biogas, Hallands län. Motiverat att använda myllning eller bandspridning kombinerat med omedelbar nedbrukning (15 minuter).	All spridning av flytgödsel och urin ska ske med bandspridning eller med myllningsaggregat.
Undvika vallbrott under hösten.	<i>Vall får ej brytas under perioden 1 augusti-20 oktober om det ej följs av höstsådd. Vid vallbrott frigörs stora mängder kväverikt växtmaterial som ökar utlakningen, speciellt</i>	2 kap 3§ MB MMD M 1921-12, tillståndsärende mjölkkor och biogas, Hallands län, fastställs att	Plöjning av vall och flerårig grönräda får inte ske under perioden den 1 augusti - den 20 oktober om inte vallbrottet följs av höstsådd.

	<p><i>på lätta jordar. Bäst är att bryta vallen på våren, men måste det göras under hösten är det viktigt att göra det så sent som möjligt. För ekologiska gårdar bedöms behovet av ogräsbekämpning genom tidig höstplöjning i det enskilda fallet.</i></p>	<p>plöjning av vall och flerårig grönräda inte får ske under perioden 1 aug-20 okt om det inte följs av höstsådd.</p>	
<p>Vegetationstäckte och dränerade, hårdgjorda ytor i beteshagar</p>	<p><i>Djurbeläggningen får inte vara högre än att minst 80 % av växttäcktet kan hållas intakt i hagar. Marken bör vara väl-dränerad. Om det inte är möjligt att hålla växttäcktet i gott skick, t.ex. i mindre rasthagar eller drivningsgångar, ska dessa hårdgöras och mockas.</i></p>	<p>2 kap 3§ MB</p> <p>Djurskyddsbestämmelser (SJVFS 2010:15 om djurhållning inom lantbruket, DFS 2007:6 om hästhållning), SOU 2013:5 Utredningen om miljöbestämmelser för jordbruksföretag och djurhållning, Rapport 216 från SLU – Miljöeffekter av hästhållning, anrikning och distribution av kväve och fosfor i marken på hästars vistelseytor, Sigrun Dahlin och Gerd Johansson, 2008. Impact of horse grazing and feeding on phosphorus concentrations in soil and drainage water. Soil Use and Management, Muhammad Masud Parvage, Holger Kirchmann, Pia Kynkäänniemi och Barbro Ulén, 2011.</p>	<p>Djurbeläggningen får inte vara högre än att ett växttäckte bibehålls på minst 80 procent av arealen i den aktuella fällan. Den sammanlagda markytan utan vegetation får uppgå till högst ett hektar</p> <p>Marktytor som är hårt belastade av djuren ska vara hårdgjorda, dränerade eller naturligt ha motsvarande funktion. Ytorna ska mockas vid behov.</p> <p>Drivningsvägar ska utformas och skötas så att föroreningar av yt- och grundvatten med gödsel eller jordpartiklar inte kan ske. Ytorna ska mockas vid behov.</p>
<p>Vattenvårdsplan</p>	<p><i>Anmälnings- och tillståndspliktiga lantbruk samt de som har > 100 ha i växtföljd ska med hjälp av vissa underlagsdokument (klassning av vattenförekomsternas status, jordartskarta, markkarta, karta där områden som är känsliga för ytavrinning och erosion samt våtmarkslägen utpekats, renoveringsbehov för dikningsföretag och täckdikning, kväveutlakning från aktuell odling och stallgödselanalys) skicka in en plan för lämpliga åtgärder för att minska kväve- och fosforförlusterna.</i></p>	<p>Enligt Arne Joelssons förslag. Krav på uppgifter som ska bifogas anmälan enligt 9 kap. med hänvisning till 2 kap. Kan också föreläggas med stöd av 26 kap. 21-22 §§. Hänvisning till förordningen (1998:901) om verksamhetsutövers egenkontroll samt 26 kap. 19 § Ej prövat i domstol.</p>	<p>Företaget ska ta fram en vattenvårdsplan för sin verksamhet. Planen ska godkännas av tillsynsmyndigheten och ska senast inom fyra månader efter beslutsdatum vara tillsynsmyndigheten till handa.</p> <p>(Beskrivning av vad planen ska innehålla (se kolumnen "Förklaring") finns i beslutets löptext)</p>

Bilaga 2. Brev till lantbrukare samt förslag på åtgärder

Inspektion med fokus på åtgärder för att minska fosforläckage

Miljö- och hälsoskyddskontoret kommer vid inspektion av din verksamhet att diskutera näringsläckagefrågor och bifogat underlag. Tanken är att vi ska komma fram till en åtgärdsplan där du beskriver de problem med vattenförvaltning som du har, och du kan föreslå lämpliga åtgärder för att minska påverkan på vattenförekomsten i ditt avrinningsområde.

Inför inspektionen bör du ha läst igenom och fyllt i bifogad lista med åtgärdsförslag.

Bifogat finns exempel på åtgärder för att minska näringsläckage från jordbruksmark, baserat på nuvarande kunskap inom detta område. Listan med åtgärder kommer främst från Jordbruksverkets rapport ”64 åtgärder inom jordbruket för god vattenstatus” (2008:31). Vid inspektionen fokuserar vi främst på fosfor men åtgärderna berör även kväveläckage och växtskyddsmedel. Några åtgärder på listan nedan är sådana som miljö- och hälsoskyddskontoret tycker är **rimligt att kräva** av dem som bedriver lantbruksverksamhet inom avrinningsområde där en vattenförekomst ej uppnår god status med avseende på övergödning. **Dessa åtgärder är markerade med en asterisk (*)**. De andra åtgärdsförslagen är frivilliga åtaganden som är möjliga att göra och som bidrar till att minska miljöpåverkan och förbättra statusen i vattenförekomsterna.

Vad du ska göra

Kryssa i de åtgärder i listan som du redan tillämpar i verksamheten idag eller avser att tillämpa i fortsatt verksamhet. Det finns även en kolumn där du kan kommentera om det finns någon anledning till varför åtgärderna inte borde tillämpas/är aktuella i ditt fall eller t.ex. hur ofta/på hur stor areal du tillämpar en åtgärd.

Vad kommer detta leda till?

Vi kommer inte automatiskt att förelägga alla lantbrukare om att vidta de åtgärder som finns föreslagna i listan. Förhoppningen är att vi tillsammans kan ha en dialog och komma fram till vilka åtgärder som är lämpliga i just din verksamhet och som kan leda till att vattenkvaliteten blir bättre i ditt avrinningsområde. Kanske vidtar du redan många av åtgärderna? I så fall finns ingen anledning för oss att förelägga dig om det, utan vi ser då hellre att vi följer upp ditt arbete och ser hur det fungerar i praktiken. Ett frivilligt åtagande är en bättre väg än tvång.

Åtgärder för att minska fosforläckage inom jordbruket

Inom ett projekt i Miljösamverkan Halland har miljökontoren i Halland under 2013-2014 arbetat med att ta fram åtgärdsförslag och bedömningsunderlag för att minska näringsläckaget

och övergödningen i vattendragen i Halland. Kunskaperna om fosfor och fosforläckage från jordbruksmark är inte lika väl utvecklade som kunskaperna om kväve. Även om vi i dagsläget inte vet allt är det viktigt att vi, utifrån de kunskaper vi har, försöker göra det bästa av situationen och i möjligaste mån begränsa fosforläckaget till Västerhavet och övergödda sjöar och vattendrag. Man brukar säga att 90 % av fosforläckaget i ett avrinningsområde sker från 10 % av arealen under 1 % av tiden. Därmed blir det extra viktigt att åtgärder sätts in på **rätt plats och i rätt tid**.

Många vattendrag mår idag inte bra då de är påverkade av för höga näringsämneshalter. Målet är att alla vattendrag ska uppnå "God ekologisk status" senast år 2021. För vattendragen i jordbrukslandskapet innebär det att halterna av näringsämnen måste minska drastiskt. Kommunen har ett ansvar att se till att tillräckliga åtgärder vidtas för att uppnå målen. Vi vill arbeta med individuella åtgärdsplaner som är lokalt anpassade för just Dina förutsättningar.

Din verksamhet ligger inom avrinningsområdet för som har klassningen ekologisk status.

Vad är ekologisk status?

Vattenkvalitet bedöms utifrån en mängd olika kvalitetsfaktorer och uttrycks som mått på vattnets yt- eller grundvattenstatus. Ett vattendrag har god ekologisk status när det naturligt förekommande djur- och växtlivet inte påverkas negativt på ett påtagligt sätt. I Sverige är det Vattenmyndigheten som klassar den ekologiska statusen för alla vattenförekomster (vattendrag, sjöar och kustnära hav). Vi vet inte med säkerhet vad som händer efter år 2021 om målet inte har uppnåtts, men det finns en uppenbar risk att det då kommer att lagstiftas om åtgärder som ska utföras för att minska övergödningen. Vi vill hellre jobba nu med lokala och frivilliga åtgärder.

Har du några frågor är du välkommen att höra av dig till miljö- och hälsoskyddskontoret.

MILJÖ- OCH HÄLSOSKYDDSKONTORET

Handläggare

Miljö- och hälsoskyddsinspektör

Tfn nr:

Förslag på åtgärder för att minska näringsläckage från jordbruksmark

Åtgärd för att minska näringsläckage	Förklaring	Tillämpas redan	Kommentar
Permanent gräsbevuxna ytor på åkermark.	<i>Permanent bevuxen mark läcker betydligt mindre växtnäring än öppen odling där jordbearbetning sker årligen. Hur stor del av din brukade areal har vall, träda eller bete?</i>		
Reducerad jordbearbetning och tidsanpassad jordbearbetning.	<i>Ex. plöjningsfri odling eller direktsådd, ej jordbearbetning vid ogynnsamma förhållanden (för blött). Även vårplöjning.</i>		
* Vegetationstäckte, "grön mark" höst och vår, t.ex. fånggrödor.	<i>Eftersom det största näringsläckaget sker under höst och vinter är det förutom vårplöjning och vall enligt ovan även bra att så i fånggröda. Speciellt bra nytta gör detta i grödor som gödslas mycket, t.ex. majs och potatis. Miljökontoret anser att man bör ha minst 70 % fånggröda i majs och efter potatis skördad före den 1 oktober. Det kan också gå bra att ha höstsådd som alternativ till fånggröda.</i>		
* Vegetationstäckte och dränerade, hårdgjorda ytor i beteshagar.	<i>Vid kraftigt betestryck kan stora delar av betesfällorna sakna växttäckte. Näringsämnen kan lättare infiltrera ner till grundvattnet eller avgå genom ytavrinning om det inte finns ett växttäckte som kan stoppa upp och bryta ner dem. Djurbeläggningen på mark får inte vara högre än att minst 80 % av växttäcktet kan hållas intakt i hagar och marken bör vara bra dränerad. Om det inte är möjligt att hålla växttäcktet i gott skick, t.ex. i mindre rasthagar eller drivningsgångar, ska dessa hårdgöras och mockas.</i>		
* Undvika vallbrott under hösten.	<i>Vid vallbrott frigörs stora mängder kväverikt växtmaterial som ökar utlakningen, speciellt på lätta jordar. Bäst är att bryta vällen på våren, men måste det göras under hösten är det viktigt att göra det så sent som möjligt.</i>		

	<i>Miljökontoret anser att vallen inte ska få brytas under perioden 1 augusti-20 oktober om det inte följs av höstsådd. För ekologiska gårdar bedöms behovet av ogräsbekämpning genom tidig höstplöjning i det enskilda fallet.</i>		
Konturplöjning	<i>Innebär att man inom backiga och sluttande områden plöjer vinkelrätt mot markens lutning, dvs. man följer nivåkurvorna vid plöjningen. Vattnet kan på så sätt bromsas upp mot tillryggarna och minska vattnets hastighet. Aktuellt vid höstplöjning.</i>		
Anpassad gödsling och modern spridningsteknik		Tillämpas redan	Kommentar
Delad gödselgiva till spannmål under säsongen.	<i>I spannmål och oljeväxter kan man tilläggsgödsla med kväve under växttiden beroende på behov istället för att lägga full gödselgiva i samband med sådd.</i>		
* Regelbunden provtagning och analys av flytgödsels växtnäringsinnehåll.	<i>Spridning av flytgödsel ska baseras på aktuella analyser av gödsels kväve- och fosforinnehåll. Analys av kväve ska tas årligen, och analys av fosfor ska tas minst en gång vart tredje år. Analyserna ska tas i samband med första spridningen för året.</i>		
* Undvika gödselspridning under riskperioder (höst, vinter).	<i>Utöver ordinarie begränsningar i stallgödselspridning under höst- och vinter anser miljökontoret att stallgödsel- och kvävespridning inte ska tillåtas till höstsäd under perioden 1 augusti-28 februari. För ekologiska gårdar bedöms behovet av höstgödsling i det enskilda fallet.</i>		
Undvika gödselspridning under riskperioder – ej sprida flytgödsel i vall under oktober månad.	<i>Spridning av flytgödsel i vall sent på hösten kan medföra ökad risk för utlakning av kväve och fosfor och bör undvikas. (Gödselspridning är inte tillåten under perioden 1 nov-28 feb enligt SJVFS 2004:62. Det är inte heller tillåtet att sprida flytgödsel i vall under perioden 1 aug-31 okt om vallen inte är avsedd för övervintring och</i>		

	<i>möjlig för skörd.)</i>		
<i>* Reducera kväve- och fosforgivan.</i>	<i>Att minska gödselgivan minskar också risken för läckage. Detta kan göra stor skillnad i grödor som gödslas mycket. Miljökontoret anser att en enskild giva med stallgödsel inte får överstiga 40 ton/ha.</i>		
<i>* Undvika fosforgödsling på jordar med höga fosfortal.</i>	<i>Fosfortillförsel på jordar med högt fosfortal ökar risken för fosforläckage och kan heller inte anses nödvändigt för de flesta grödor. Spridning av stallgödsel eller andra organiska gödselmedel bör inte ske på P_{AL} V klassad mark och på P_{AL} IVb klassad mark bör bara så mycket fosfor tillföras som förs bort med grödan. Bedömning sker i det enskilda fallet. Om precisionsodling användsså kan gödsling få ske ändå.</i>		
<i>* Förbättrad teknik för flytande eller fast gödsel.</i>	<i>Kväveavgången minskar betydligt med användning av slangspredare eller myllningsaggregat för flytgödselspridning. Det får idag anses vara "bästa möjliga teknik" att använda någon av dessa. Spridning av flytgödsel med spegelspredare tillåts därför inte för C-verksamheter (> 100 djurenheter) eller växtodlingsgårdar > 100 ha.</i>		
GPS-baserad gödsling.	<i>Minskar dubbelkörning med 5 %</i>		
Styrfiler till GPS utefter markkartering.	<i>Behovsstyrd gödsling</i>		
N-sensor	<i>Behovsstyrd gödsling</i>		
Kombi-gödsling	<i>Gödsling i samband med sådd, minskar packnings-skador, ökar växtnäringsutnyttjandet och minskar risk för näringsläckage via ytavrinning.</i>		
Nedmyllningsteknik	<i>Nedmyllning istället för slangspredare eller bredspridning minskar risken för näringsläckage via ytavrinning eller utlakning.</i>		

Optimera jord-pH och jordstruktur		Tillämpas redan	Kommentar
* Regelbunden markkartering, var 10e år.	<i>Gödsling skall anpassas efter jordens näringsinnehåll och grödans fosforbehov. Kravet gäller alla som brukar mer än 10 ha och inte enbart har vall/bete.</i>		
Växtföljd	<i>Finns vall/bete/träda i växtföljden? Varieras växtföljden i syfte att förbättra/bevara jordstrukturen?</i>		
Strukturkalkning	<i>Kalkning av lerhaltiga jordar med aktivt kalk (t.ex. bränd eller släckt kalk) som bearbetas in i jorden, för att förbättra strukturen. Minskar erosion, binder fosfor och minskar fosforläckaget.</i>		
Tillsats av gips, CaSO ₄ ·2H ₂ O (till flytgödsel eller spridning direkt på fält).	<i>Gipset binder fosfor på liknande sätt som kalk och behåller det växttillgängligt. Om man tillsätter gips i gödselbehållaren sedimenterar gipset till botten och fosforhalten blir låg i övre delen av brunnen och högre i bottenlammet. Gödsling kan då ske utifrån behov på olika fält.</i>		
Vattenåtgärder		Tillämpas redan	Kommentar
* Spridningsfria zoner längs vattendrag.	<i>En minst 6 m. bred bevuxen, spridningsfri zon bör finnas intill öppna diken, vattendrag, och sjöar. Zonen får brytas och förnyas en gång i växtföljden, dock högst en gång per fem år.</i>		
* Zoner till skydd mot ytavrinning.	<i>En minst 6 m. bred bevuxen zon intill partier där dokumenterad risk för ytavrinning finns (t.ex. diken, vattendrag eller enlig fosforverktyget - kan vara i svackor, vid dräneringsbrunnar m.m.) för att begränsa ytavrinning av jordpartiklar. Zonen får brytas och förnyas en gång i växtföljden, dock högst en gång per fem år.</i>		
Våtmark och dammar för reduktion av kväve och fosfor som utjämningsmagasin.	<i>Våtmarker och sedimentationsdammor gör att jordpartiklar som fosforen är bunden till sedimenterar på botten. Växter i dammen motverkar att flödet blir för snabbt och bottenlammet skölj med.</i>		

Kalkfilterdiken	<i>Återfyllnadsjorden över nylagd täckdikledning medför snabb fosfortransport genom marken. Genom att blanda in osläckt kalk i jorden vid återfyllning binder man fosforen i genomrinnande vatten, som ett minireningsverk. Även strukturen förbättras på lerjordar vilket leder till bättre dräneringsfunktion.</i>		
Tvåstegsdiken	<i>Ett tvåstegsdike har, till skillnad från vanliga diken, utvidgade dikeskanter som ett slags trappsteg eller platåer på sidorna istället för helt släta sidor från dikesbotten till marknivå.</i>		
Leca-filter i dräneringssystemet.	<i>På fält med höga fosfortal och stora fosforförluster ("hot spots") kan man anlägga ett leca filter. Man gräver ut jord ned till 1 m. och fyller igen halva djupet med lecamaterial och lägger sedan jord uppepå som brukas som vanligt. Reningseffekten ligger mellan 46-74 % av totalfosfor.</i>		
Bättre foderutnyttjande		Tillämpas redan	Kommentar
Fytastillsats i fodret (svin och fjäderfä).	<i>Tillsats av enzymet fytas i fodret förbättrar smältbarheten för fytatbundet fosfor i spannmål. Djurens upptag ökar och mängden fosfor i träck minskar med upp till 25-30 % (svin).</i>		
Anpassad utfodring och fasutfodring.	<i>För att inte överfodra med fosfor, som ökar fosforinnehållet i stallgödseln, krävs en väl anpassad foderstyrning, analyser av mjölk och foder, foderberäkning och utfodringssystem som möjliggör foderstyrning.</i> <i>Fasutfodring innebär att man anpassar utfodringen efter ändrade behov och stadier i produktionscykeln.</i> <i>För hästar bör en foderstat utföras efter analys av grovfodret och överutfodring av fosfor bör särskilt beaktas.</i>		
Övrigt		Tillämpas redan	Kommentar

<p>Mockning och åtgärder i rast- och beteshagar</p>	<p><i>Risken för näringsläckage är särskilt stor på ytor utan vegetation och belastningen blir stor på ytor där djur uppehåller sig - ofta vid utfodringsplatser, gödslingsytor och vid grindar. Näringsläckage kan minskas genom att ta bort gödsel och foderspill från hagen, begränsa utfodring i hagen vintertid, byta foderplats ofta, tillföra material vid utfodringsplatsen som binder fosfor i jorden och använda fosforfilter för att ta hand om fosfor i dräneringsvattnet.</i></p>		

* Vanliga krav på lantbruk inom avrinningsområde där vattenförekomst inte uppnår god ekologisk status

Miljö- och hälsoskyddskontoret informerar

Varför är övergödningen ett problem?

Enligt Naturvårdsverket är övergödningen det absolut allvarligaste hotet mot havsmiljön. Övergödningen orsakar bl.a. algblomning som leder till att vattnet blir grumligt, tångbältena minskar och att flera känsliga arter av växter och djur slås ut. I övergödda sjöar och vattendrag är effekterna av övergödningen densamma, att känsliga arter slås ut. Om algblomningen handlar om giftbildande alger så är det även ett hot mot hälsan hos människor och djur som kommer i kontakt med det förorenade vattnet.

Vilka andra åtgärder är viktiga?

Förutom **skyddszoner, rätt spridningsteknik** och **spridningstidpunkt** av **rätt gödselgiva**, kan andra åtgärder vara nog så viktiga. Fosfors växttillgänglighet påverkas av bl.a. pH-värdet i marken. Fosfor är mest tillgängligt mellan pH 6,5-7,5. Vid både högre och lägre pH-värde försämras tillgängligheten, mest vid höga värden. **Kalkning** kan därför vara en viktig åtgärd för att minska risken för fosforläckage. Den växtnäring som inte tas upp av växterna riskerar ju att läcka ut i vattendrag genom ytavrinning, erosion eller urlakning.

En annan viktig åtgärd för att bevara åkermarken som en resurs för framtiden, är att **undvika markpackning**. När marken packas förstörs markstrukturen och infiltrationskapaciteten minskar samtidigt som rötterna får svårare att tränga ner och grödan utvecklas sämre. Dålig infiltrationskapacitet medför ökad risk för ytavrinning och kanaliserade flöden, vilket ger större fosforförluster.

För att kunna komma ut i tid och köra under lämpliga förhållanden är en **bra dränering** en viktig förutsättning. Dåligt dränerade fält kan leda till onödigt näringsläckage och sämre skördar. Både ur miljösynpunkt och ur ekonomisk synpunkt är det bra med en **effektiv produktion**, då utbytet av produkter är stort gentemot insatsen. När växtnäring och andra produktionsmedel utnyttjas väl blir också överskottet litet, vilket minskar risken för läckage och negativ miljöpåverkan. Ett sätt att mäta effektiviteten ur växtnäringssynpunkt är att göra **växtnäringsbalanser**. Trots att balansen i sig inte med säkerhet säger något om miljöbelastningen på en gård så återspeglas miljöförbättrande åtgärder som leder till ett högre utnyttjande av växtnäring. Det är ett bra verktyg att använda sig av i egenkontrollen och man kan också jämföra sig med andra gårdar.

Självklart är det inte bara inom lantbruket man måste vidta åtgärder. Miljö- och hälsoskyddskontoret lägger också mycket resurser på att bland annat inventera bristfälliga avloppsanläggningar och se till att de åtgärdas. För att klara målen om ”god ekologisk status” måste vi sätta in åtgärder inom alla områden och alla måste göra sitt för att bidra till bättre vattenkvalitet.

Fosforverktyget

Inom ett EU-finansierat LOVA-projekt har Laholms kommun i samarbete med Ekologgruppen tagit fram ett datorbaserat kartverktyg där man tagit hänsyn till marklutning, jordarts- och nederbördsförhållanden. Det s.k. ”fosforverktyget”. Kort sammanfattat kan man säga att kartverktyget visar vart det finns potentiell risk för fosforläckage. De blåmarkerade ytorna på kartan visar var det ansamlas vatten i terrängen, och om dessa ytor sammanfaller med diken, vattendrag eller dräneringsbrunnar finns det skäl att vidta åtgärder för att förhindra ytavrinning.

De blåmarkerade ytorna kan också visa var man kan befara att en erosionsbenägen jordart kan utsättas för intern erosion. Om en lerhaltig mark är täckdikad kan intern erosion leda till ett läckage av partikelbunden fosfor genom dräneringssystemet. **På bifogade kartor kan du se vilka områden på din mark där dessa riskområden är utmarkerade**, och därmed också vart det råder störst risk för läckage av fosfor. Eftersom kartan endast är teoretiskt framtagen vill vi tillsammans med dig diskutera vilka områden som i praktiken kan innebära ett problem.

Bilaga 3. Tillsynsstrategi

Strategi vid tillsyn av lantbruksverksamheter, för att uppnå god ekologisk status

Det krävs en förändrad tillsynsstrategi vid tillsynen av lantbruksverksamheter för att vi ska uppnå Vattendirektivets mål om god ekologisk status i alla vattenförekomster. Tillsyn och åtgärder måste tydligare syfta mot minskad övergödning i våra vattenförekomster. Skäliga åtgärder mot övergödning finns listade i det bedömningsunderlag som tagits fram via Miljösamverkan Halland.

Övergripande planering av tillsynen

Lantbrukstillsynen kan fokuseras geografiskt till de vattenförekomster som idag inte uppnår god ekologisk status. Tillsynen bör ske områdesvis med början i de inom respektive kommun mest övergödda vattenförekomsterna. Tillsyn sker framförallt av de större lantbruksverksamheterna.

Respektive kommun väljer själv strategi utefter sina förutsättningar och erfarenheter.

Kommunicering av den nya strategin

Riktat utskick kan göras till samtliga berörda lantbruksverksamheter, som t.ex. beskriver det förtydligade målet med tillsynen, den nya tillsynsstrategin, samt vilka åtgärder som kan vara aktuella. Utskicket går även för kännedom till lantbrukarorganisationer och rådgivare.

Utskick kan t.ex. ske till verksamheter en vattenförekomst i taget, något som respektive kommun planerar in i tillsynsplanen för 2015 och framåt.

I samband med tillsyn skickas särskilt brev om ”Inspektion med fokus på åtgärder för att minska fosforläckage” tillsammans med lista med åtgärdsförslag.

Fosforverktyget används i all jordbrukstillsyn

Fosforverktyget kan användas vid tillsyn på plats som ett diskussionsunderlag avseende var på en brukningsenhet åtgärder mot fosforläckage är lämpliga.

Nya förelägganden om skyddsåtgärder skrivs för alla C-verksamheter i områden för vattenförekomster som idag inte uppnår god ekologisk status

Många av de förelägganden om skyddsåtgärder som finns idag styr inte på ett tydligt sätt mot minskad övergödning. Ny kunskap om effektiva åtgärder mot övergödningen ger tillsynsmyndigheten fullgoda skäl att ompröva ett föreläggande.

Vid ordinarie tillsyn eller vid handläggning av anmälningsärenden diskuteras vilka åtgärder som redan idag vidtas, och vilka ytterligare åtgärder som är skäligen. Efter tillsynen skrivs vid behov nytt eller kompletterande föreläggande om skyddsåtgärder, innefattande lämpliga och skäligen åtgärder för att minska verksamhetens påverkan på vattenförekomsten. Det nya föreläggandet ska omfatta framtagandet av en vattenvårdsplan.

Förelägganden om skyddsåtgärder vid anmälningsärenden (ej mindre ändring) i områden med god ekologisk status ska anpassas

För att klara icke försämringskravet kan det vid handläggning av ny anmälningspliktig verksamhet som har sin verksamhet inom en vattenförekomst som idag uppnår god ekologisk status, finnas skäl att förelägga om åtgärder mot övergödning. Även vid en större förändring av en existerande anmälningspliktig verksamhet i detta läge kan det vara skäligen att förändra föreläggandet i riktning mot övergödningsförebyggande.

Förelägganden om att upprätta en vattenvårdsplan för växtodlingsföretag med mer än 100 ha odlad mark i områden för vattenförekomster som idag inte uppnår god ekologisk status

Vid ordinarie tillsyn diskuteras vilka åtgärder som redan idag vidtas, och vilka ytterligare åtgärder som är skäligen. Efter tillsynen skrivs vid behov föreläggande om skyddsåtgärder, innefattande lämpliga och skäligen åtgärder för att minska verksamhetens påverkan på vattenförekomsten. Föreläggandet ska minst omfatta upprättande av en vattenvårdsplan.

Kompletterande föreläggande om vattenvårdsplan för B-verksamheter. Görs vid ordinarie tillsyn

Vid ordinarie tillsyn diskuteras vilka åtgärder som redan idag vidtas, och vilka ytterligare åtgärder som är skäligen. Efter tillsynen skrivs föreläggande om framtagandet av en vattenvårdsplan.

Tillsynsmyndigheten bör kunna förelägga om vattenvårdsplan eller om mindre åtgärder för att minska övergödningen med stöd av MPD:s överlåtelse i tillståndsbeslut (enligt MB 22:25, tredje stycket) om att tillsynsmyndigheten får besluta om villkor av mindre betydelse bl.a. avseende gödselhanteringen.

Planera för kontroll av att krav i förelägganden följs

Kommande tillsyn av lantbruksverksamheter med en vattenvårdsplan bör till stor del fokusera på att de i vattenvårdsplanen angivna åtgärderna utförs.

I den riskbaserade taxan kan det anges riskpoäng för ”Påverkar miljö kvalitetsnorm” för de företag som ligger inom en vattenförekomst som riskerar att inte uppnå god ekologisk status.

Bilaga 4. Förklaring av vattenvårdsplan

Planen ska minst innehålla följande:

- a. En karta som visar berörda ytvattenförekomster* och översiktliga jordartsförhållanden (jordart och näringsinnehåll) för spridningsarealen. Erosionskänsliga områden ska vara markerade. Behov av renovering eller underhåll av diken, potentiella våtmarkslägen etc. bör beskrivas.
- b. De berörda ytvattenförekomsternas status idag
- c. Beskrivning av bolagets påverkan på ytvattenförekomsterna, som minst ska omfatta en beräkning av verksamhetens kväveutlakning för aktuell odling genomförd i programmet Stank in Mind/Cofoten och en översiktlig bedömning av inverkan på fosforförlusterna från odlingen.
- d. Beskrivning av vilka åtgärder, med tidsplan, som bolaget redan vidtar eller planerar vidta för att minska sin påverkan på ytvattenförekomsterna. Vattenvårdsplanen bör minst omfatta följande åtgärder:
 - Anpassning av jordbearbetningen - tidpunkt och omfattning
 - Anpassning av gödslingen - teknik, tidpunkt och gödslingsnivå
 - Odling av fånggröda
 - Strukturförbättrande åtgärder, t.ex. strukturkalkning och växtföljdsåtgärder
 - Rening av avrinnande vatten, t.ex. skyddszoner, kalkfilterdiken, sedimentationsdammar, våtmarker

Spridningsarealen för gödsel ligger inom avrinningsområde för . Ekologisk status för är enligt miljökvalitetsnorm för vatten klassad som p.g.a. . Åtgärder för att minska bolagets påverkan på bör vidtas.

De skyddsåtgärder som finns angivna i beslut om föreläggande och som är relevanta för verksamhetens näringspåverkan på bör också tas med i planen.

*Med begreppet ytvattenförekomst menas enligt Vattenmyndigheten (www.vattenmyndigheterna.se) följande: ”En avgränsad och betydande förekomst av ytvatten, som kan vara t.ex. hela eller delar av en sjö, å, älv eller kanal, ett vattenområde i övergångszonen eller ett kustvattenområde. Ett vattendrag, en sjö eller kustvattenområde kan bestå av flera ytvattenförekomster.”